

Deprem Sonrası Cerrahi Hemşirelerinin Algılanan Stres ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri*

Perceived Stress and Psychological Well-Being Levels of Surgical Nurses After Earthquake

Hüseyin Güneşⁱ, Vahide Semerci Çakmakⁱⁱ, Ebru Sönmez Sarıⁱⁱⁱ, Sakine Beyoğlu^{iv}

ⁱDr.Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-5313-0819>

ⁱⁱDoç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-3481-9500>

ⁱⁱⁱDoç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-7337-4853>

^{iv}Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler, <https://orcid.org/0000-0001-8280-1853>

Öz

Amaç: Bu çalışmada, deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin algıladıkları stres ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte planlanan bu araştırma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir eğitim ve araştırma hastanesinde gönüllü 241 cerrahi servis hemşireleri ile yürütüldü. Veriler; araştırmacılar tarafından 25 Eylül-15 Ekim 2023 tarihleri arasında çevrimiçi toplandı. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)" kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler için ortalama, standart sapma, min-maks değerler, sayı ve yüzde kullanıldı. Verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız gruplarda t testi, Tek Yönlü Anova ve Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Levene testi ile veri setinin homojenliği değerlendirildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Bu çalışmada hemşirelerin yaş ortalaması $33,39\pm7,63$ (19-55)'tir. Cerrahi hemşirelerin PİÖÖ puan ortalaması $38,45\pm9,32$ ve ASÖ puan ortalaması $30,23\pm7,10$ olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin psikolojik iyi oluşları ve algılanan stresleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Pearson korelasyon testi sonucuna göre, zayıf düzeyde, negatif yönde doğrusal ilişki vardır ($r=-0,374$, $p<0,001$).

Sonuç: Bu çalışmada cerrahi hemşirelerinin algılanan stres ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olduğu saptandı. Hemşirelerinin algılanan stres düzeyi azaldıkça psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Cerrahi hemşiresi, Stres, Psikoloji

ABSTRACT

Objective: This study aimed to examine the perceived stress and psychological well-being levels of surgical nurses after an earthquake.

Method: This descriptive and correlational study was conducted with 241 volunteer surgical service nurses in a training and research hospital located in the east of Turkey. Data were collected online by the researchers between September 25 and October 15, 2023. "Personal Information Form, Perceived Stress Scale (PSS) and Psychological Well-Being Scale (PSS)" were used to collect the data. Mean, standard deviation, min-max values, number and percentage were used for descriptive statistics. In the analysis of the data, parametric tests were used in independent groups t test, One-Way Anova and Pearson correlation analysis. The homogeneity of the data set was evaluated with the Levene test. The statistical significance level was accepted as $p<0.05$.

Findings: The mean age of the nurses in this study was 33.39 ± 7.63 (19-55). The mean PİOPS score of surgical nurses was found to be 38.45 ± 9.32 and the mean ASÖ score was found to be 30.23 ± 7.10 . According to the Pearson correlation test result, which was conducted to determine the relationship between the psychological well-being and perceived stress of nurses, there was a weak negative linear relationship ($r=-0.374$, $p<0.001$).

Conclusion: In this study, it was determined that the perceived stress and psychological well-being levels of surgical nurses were at a moderate level. It was determined that as the perceived stress level of nurses decreased, their psychological well-being level increased.

Keywords: Earthquake, Surgical nurse, Stress, Psychology

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2025;15(3):944-951

DOI: 10.31020/mutftd.1669029

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 01 Nisan 2025; Kabul Tarihi- Accepted: 08 Temmuz 2025

İletişim- Correspondence Author: Hüseyin Güneş <gunes_huseyinn@hotmail.com>

Etik Kurul Onayı: Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (Tarih: 14/09/2023, Sayı: 23/4)

Bu derginin içeriği Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License kapsamında lisanslanmıştır.

Giriş

Doğal afetler dünya genelinde binlerce insanın yaralanmasına ve yaşamlarının son bulmasına neden olmaktadır.^{1,2} Doğal afetlerden biri olan deprem insanları hem fiziksel hem de psikolojik açıdan etkilemektedir.^{2,3} Depremi neden olduğu psikolojik etkiler; stres, depresyon, korku, keder, suçluluk vb. şeklinde sıralanmaktadır.^{4,5} Deprem, sağlık sistemi üzerinde her zaman ciddi zorluklar yaratmıştır. Sağlık sisteminin en büyük grubunu oluşturan hemşireler ise afet sürecinde yalnızca mağdur değil, aynı zamanda hayat kurtarıcı rol üstlenen temel sağlık profesyonelleridir.^{4,6} Depremzedelere hizmet veren hemşireler, bu süreçte mal ve can kaybı yaşayabilmekte, artçı sarsıntılara maruz kalmakta ve travmatik vakalar ile ölüm gibi istenmeyen durumlarla daha sık karşılaşmaktadır. Yaşanan bu olumsuzluklar, hemşireler için önemli birer stres kaynağı oluşturmaktadır.⁴

Stres bireylerin olumsuz olaylar karşısında psikolojik ve fizyolojik olarak verdiği yanıtlardır.⁷ Ayrıca birey strese neden olan olayların kontrol edilemez olduğu durumlarda travmatik stresöre daha yoğun duygusal tepki vermektedir.⁸ Literatürde depremden sonra hemşirelerin psikolojik olarak etkilendikleri belirtilmektedir.⁹⁻¹¹ Yapılan bir meta analiz çalışmada depreme müdahale eden sağlık çalışanlarında travma sonrası stres bozukluğu yaygınlığının %16,37 olduğu belirtilmektedir.¹² Yapılan bir diğer çalışmada ise depreme maruz kalan hemşirelerin kalmayanlara göre daha fazla psikolojik sorunlar yaşadığı belirtilmektedir.⁹ Deprem sonrası hemşirelerin psikolojik olarak etkilendiği bildirilmekle birlikte literatürde cerrahi hemşirelerinin deprem sonrası algılanan stres ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışma sonuçlarından elde edilecek veriler bu alanda önemli bir farkındalık oluşturarak bu tür afet dönemlerinde cerrahi hemşirelerinin desteklenmesi için yol gösterici olacaktır. Bu bağlamda cerrahi hemşireler özelinde yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çalışmamız deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin algıladıkları stres ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Araştırma Soruları:

Deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin algıladıkları stres ne düzeydedir?

Deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin psikolojik iyi oluşları ne düzeydedir?

Deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin algıladıkları stres ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Gereç ve yöntem

Araştırmamanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir.

Yer ve Zaman

Araştırma Türkiye'nin doğusunda yer alan bir eğitim ve araştırma hastanesinde yürütüldü. Veriler; araştırmacılar tarafından 25 Eylül -15 Ekim 2023 tarihleri arasında çevrimiçi toplandı.

Evren ve Örneklem

Araştırmamanın evrenini Türkiye'nin Doğu bölgesinde yer alan bir hastanede görev yapan cerrahi servis hemşireleri oluşturdu (n=350). Araştırmada örneklem seçimi yapılmaksızın evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş, gönüllülük esasına göre evrenin %69'una ulaşılmıştır (n=241).

Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri

- i. 06 Şubat 2023 depremine maruz kalmak
- ii. Cerrahi servis hemşiresi olmak
- iii. Çalışmaya katılmayı kabul etmek

Dışlanma kriteri, yukarıda belirtilen dahil edilme kriterlerini karşılamama durumudur.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu, ASÖ ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu

Hemşirelerin yaş, cinsiyet eğitim ve deprem ile ilgili bazı tanımlayıcı özelliklerini sorgulayan sekiz adet sorudan oluşmaktadır.

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ)

Cohen ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek, Eskin ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek yaşamın belirli dönemlerinde algılanan stres düzeylerini ölçmektedir. 14 sorudan oluşan ölçek beşli Likert tiptedir. Sorulardan olumlu anlam ifade eden yedisi (4, 5, 6, 7, 9, 10, 13) tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan yüksekliği stres düzeyinin yüksek seviyede olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır.^{13,14} Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,82 olarak bulundu.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)

Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilen,¹⁵ ölçeğin Telef tarafından Türkçe uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Ölçek sekiz madde ve yedili Likert tiptedir. (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum). Bütün maddeler olumlu şekilde ifade edilmiş olup alınacak puanlar 8 ile 56 puan arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyi artmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,87’dir.¹⁶ Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,89 olarak bulundu.

Veri toplama

Veri toplama araçları, Google Forms aracılığıyla oluşturulan bir bağlantı üzerinden WhatsApp gruplarında paylaşılarak çevrimiçi ortamda uygulanmıştır. Anket sorularına başlamadan önce, araştırmaya katılmaya gönüllü olup olmadıklarına ilişkin bir soru soruldu ve gönüllü olanlar araştırmaya dahil edildi. Araştırma Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak yürütüldü.

Etik

Çalışma öncesi Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan onay (Karar No: 14.09.2023, Karar Sayısı 23-4) ve çalışmanın yürütüldüğü kurumdan resmi izin alındı. Katılımcılara Helsinki Deklarasyonuna uygun olarak çalışma hakkında bilgi verildi ve Bilgilendirilmiş olur formu için onamları alındı. Çalışmaya gönüllü katılımcılar dahil edildi.

İstatistiksel Analiz

Verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı skewness ve kurtosis ile değerlendirildi. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendi. Skewness ve kurtosis değerleri -2 ile +2 arasında kabul edilebilir düzeydedir.¹⁷ Tanımlayıcı istatistikler için ortalama, standart sapma, min-maks değerler, sayı ve yüzde kullanıldı. Verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız gruplarda t testi, Tek Yönlü ANOVA ve Pearson

korelasyon analizi kullanıldı. Homojenlik levne testi ile değerlendirildi. Korelasyon katsayısı 0,00-0,10 arası önemsiz korelasyon, 0,10-0,39 arası zayıf korelasyon, 0,40-0,69 arası orta korelasyon, 0,70-0,89 arası güçlü korelasyon ve 0,90-1,00 arası çok güçlü korelasyon olarak kabul edilmektedir.¹⁸

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma verilerinin bir üniversite hastanesinde toplanması ve hemşirelerin öz bildirimlerine dayanması çalışmanın sınırlılığıdır. Bu nedenle çalışma bulguları tüm hemşirelere genellenemez.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelerin tanımlayıcı bazı özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 33,39±7,63 (19-55)’tür. Katılımcıların %71’i kadın, %59,8’i evli, %84,2’si lisans mezunu idi. Hemşirelerin %44,4’ü 11 ve üzeri yıl mesleki deneyime sahip, %82,2’si daha önce deprem yaşamış, %51,5’i depremle ilgili bir eğitim almış ve %80,5’i depremde bir yakını kaybetmemiştir (**Tablo 1**).

Tablo 1. Hemşirelerin tanımlayıcı bazı özellikleri ile PİÖÖ ve ASÖ puanlarının karşılaştırılması (n = 241).

	n (%)	PİÖÖ X̄ ±SS	ASÖ X̄ ±SS		
			Toplam	Stres/Rahatsızlık Algısı	Yetersiz Yeterlik Algısı
Cinsiyet					
Kadın	171 (71)	38,33±9,33	31,07±7,20	18,00±4,70	13,07±4,18
Erkek	70 (29)	38,75±9,34	28,17±6,43	15,55±4,31	12,61±3,81
Test		t=-0,320	t=2,927	t=3,746	t=0,797
p		0,749	0,004*	<0,001*	0,426
Medeni durum					
Evli	144 (59,8)	38,63±9,48	29,88±7,52	17,27±4,99	12,61±4,28
Bekar	97 (40,2)	38,18±9,12	30,75±6,42	17,31±4,29	13,43±3,71
Test		t=0,369	t=-0,933	t=-0,078	t=-1,538
p		0,712	0,352	0,938	0,125
Eğitim durumu					
Sağlık meslek lisesi ve Ön lisans	10 (4,1)	33,77±10,06	31,80±8,43	18,60±4,47	13,20±6,05
Lisans	203 (84,2)	38,77±9,33	30,39±7,19	17,39±4,85	13,00±4,06
Lisansüstü	28 (11,6)	37,85±8,81	28,46±5,77	16,03±3,54	12,42±3,47
Test		F=1,482	F=1,169	F=1,433	F=0,260
p		0,229	0,313	0,241	0,771
Mesleki deneyim					
0-5 yıl	85 (35,3)	39,21±8,79	30,11±6,92	17,17±4,73	12,94±3,87
6-10 yıl	49 (20,3)	37,34±9,24	31,28±7,40	17,46±4,62	13,81±3,86
11 ve üzeri yıl	107 (44,4)	38,36±9,78	29,84±7,11	17,29±4,78	12,54±4,30
Test		F=0,629	F=0,711	F=0,060	F=1,647
p		0,534	0,492	0,942	0,195
Daha önce deprem yaşama					
Evet	198 (82,2)	38,50±9,55	30,42±7,18	17,54±4,84	12,88±4,07
Hayır	43 (17,8)	38,23±8,28	29,32±6,72	16,11±3,90	13,20±4,14
Test		t=0,173	t=0,923	t=2,077	t=-0,473
p		0,863	0,357	0,041*	0,636
Depremle ilgili eğitim alma					
Evet	124 (51,5)	38,87±9,87	30,20±6,72	17,52±4,76	12,68±4,01
Hayır	117 (48,5)	38,00±8,71	30,25±7,51	17,04±4,68	13,21±4,14
Test		t=0,724	t=-0,051	t=0,791	t=-1,004
p		0,470	0,959	0,430	0,316
Depremde bir yakını kaybetme					
Evet	47 (19,5)	39,17±8,69	30,91±6,99	17,78±4,84	13,12±3,24
Hayır	194 (80,5)	38,28±9,48	30,06±7,13	17,17±4,69	12,89±4,26
Test		t=0,584	t=0,734	t=0,804	t=0,347
p		0,560	0,464	0,422	0,729

Bağımsız gruplarda t testi, Tek Yönlü ANOVA, *p<0,05

ASÖ: Algılanan Stres Ölçeği, PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Araştırmaya katılan hemşirelerin tanımlayıcı bazı özellikleri ile PİÖÖ ve ASÖ puan ortalamaları karşılaştırılması belirtilmiştir (**Tablo 1**).

Kadınların ASÖ toplam puan ortalamasının ve Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyut puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 1). Ayrıca daha önce deprem yaşayanların da stres/rahatsızlık algısı alt boyut puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (**Tablo 1**).

Tablo 2. Hemşirelerin PİÖÖ ve ASÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı (n = 241)

	$\bar{X} \pm SS$	Min – Max
PİÖÖ	38,45±9,32	8-56
ASÖ	30,23±7,10	7-54
Stres/Rahatsızlık Algısı	17,29±4,71	2-28
Yetersiz Öz Yeterlik Algısı	12,94±4,08	4-26

Hemşirelerin PİÖÖ ve ASÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları yer almaktadır. Hemşirelerin PİÖÖ puan ortalaması 38,45±9,32 ve ASÖ puan ortalaması 30,23±7,10 olduğu belirlenmiştir (**Tablo 2**).

Tablo 3. PİÖÖ ve ASÖ arasındaki ilişki

		ASÖ
PİÖÖ	r	-0,374
	p	< 0,001
	N	241

r: Pearson Korelasyon

Hemşirelerin psikolojik iyi oluşları ve algılanan stresleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Pearson korelasyon testi sonucuna göre, PİÖÖ ve ASÖ arasında zayıf düzeyde, negatif yönde doğrusal ilişki vardır (**Tablo 3**) ($r=-0,374$, $p<0,001$). Bu bulgu, hemşirelerin algıladıkları stres düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Tartışma

Sağlık sisteminin vazgeçilmez unsurlarından olan hemşireler, ölüm, yaralanma gibi yaşamsal sorunların yanı sıra pandemi ve deprem gibi afet durumlarıyla da sıkça karşı karşıya kalmaktadır.^{10, 19-21} Bu durumlar hemşirelerde ağır iş yükü ve strese yol açmaktadır. Bunun neticesinde hemşirelerin psikolojik destek ihtiyaçlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.^{1,22} Bu çalışma deprem sonrası cerrahi hemşirelerinin algılanan stres ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Stresin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin stres algı düzeylerinin belirlenmesi önemli bir gereklilik haline gelmektedir.¹⁴

Yapılan çalışmalarda sağlık çalışanlarının algılanan stres düzeylerinin orta ve yüksek düzeyde olduğu bildirilmektedir.^{21,23-25}

Bu çalışmada ölçekten alınabilecek puanın 0-56 arası olduğu dikkate alındığında hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin orta düzeyde 30,23±7,10 olduğu söylenebilir. Bu sonucun deprem gibi mal ve can kayıplarının yoğun bir şekilde yaşandığı bu olumsuz süreçten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Stresle ilgili yapılan çalışmalarda, hemşirelerin bazı demografik özelliklerinin stres düzeyleri üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir.^{21,24} Literatürde, kadın sağlık çalışanlarının algılanan stres düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu bildirilmiştir.^{21,23,24} Bu çalışmada da literatüre benzer şekilde, kadın hemşirelerin algılanan stres düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Kadınların ailelerini koruma yönündeki güçlü sorumluluk duyguları ve buna bağlı endişeleri, kadınlarda stres düzeylerinin daha yüksek olmasını açıklayabilir.

Doğal bir afet olan deprem algılanan stresi arttırmaktadır. 2025 yılında yapılan bir çalışmada deprem bölgesinde yaşayanların algılanan stres düzeylerinin orta düzeyde olduğu bildirilmiştir.²⁶ Yapılan başka bir çalışmada, depremden beş yıl sonra görüşülen hemşirelerin deprem deneyimlerini anlatırken ağladıkları ve hâlâ oldukça duygusal tepkiler verdikleri belirtilmiştir.¹⁰ Bu çalışmada ise, hemşirelerin daha önce deprem yaşama durumları ile algılanan stres düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamış olup, daha önce deprem yaşamış hemşirelerin Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyut puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun, hemşirelerin geçmişte yaşadığı olumsuz deprem deneyimlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde genellikle algılanan stres ölçeği toplam puanı üzerinden değerlendirme yapıldığı görülmüştür.^{23,24,26}

Psikolojik iyi oluş, kişinin mevcut potansiyelini ulaşabileceği en üst noktaya çıkararak, kendisini gerçekleştirmesini ve optimal işlevselliğe gelmesini ifade etmektedir.²⁷ Başka bir deyişle psikolojik iyi oluş, kişinin yaşamını anlamlı bulmasını, kişisel gelişimini ve diğerleri ile nitelikli ilişkiler kurmasını içermektedir.^{28,29} Literatürde sağlık çalışanlarının PİÖÖ ortalamaları değişkenlik göstermektedir.^{29,30} Sözleşmeli çalışanlar ile yapılan bir çalışmada hemşirelerin sağlık teknikerlerine göre ve nöbet usulü çalışanların sürekli gündüz çalışanlara göre psikoloji iyi oluş düzeylerinin daha düşük olduğu belirtilmiştir.³⁰ Bu çalışmada ölçekten alınabilecek puanın 8-56 arası olduğu dikkate alındığında hemşirelerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde (38.45 ± 9.32) olduğu söylenebilir. Bu bulgu cerrahi hemşirelerinin mesleki ve kişisel yaşamları açısından psikolojik iyilik hallerinin desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hemşireler pandemi, deprem gibi afet durumlarında hem iş yoğunluğu hem de çalışma ortamlarına bağlı olarak pek çok stres faktörüyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum hemşirelerin psikolojik iyi oluş düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.^{1,22} Yapılan bir çalışmada, gündüz ve gece vardiyalarında çalışan sağlık çalışanlarının algılanan stres ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı belirtilmiştir.³¹ Ancak bu çalışmada, literatürden farklı olarak, hemşirelerin algılanan stres düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelendiğinde, stres düzeyinin azalmasıyla birlikte psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığı belirlenmiştir. Özellikle yüksek stres altında ve yoğun iş temposuyla çalışan hemşirelerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin bu durumdan etkilendiği söylenebilir.

Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışmada cerrahi hemşirelerin algılanan stres ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kadın hemşirelerin ve daha önce deprem deneyimi yaşamış hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin algıladıkları stres düzeyi azaldıkça, psikolojik iyi oluş düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Özellikle yoğun stres altında çalışan hemşirelerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin iyileştirilmesi önemlidir. Bu kapsamda, hemşirelere yönelik farkındalık, duygusal dayanıklılık, stres yönetimi ve baş etme stratejileri gibi konular da psikolojik eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir. Cerrahi hemşirelerinin desteklenmesi, afetler gibi travmatik süreçlerde olumlu etkiler yaratacağı düşünülmektedir. Ayrıca farklı hastanelerde daha geniş örneklemli çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Bilgi

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Etik Onay

Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 14.09.2023 tarih 23-4 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Hüseyin Güneş: Fikir, tasarım, danışmanlık, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme, kaynak sağlama, malzemeler.

Vahide Semerci Çakmak: tasarım, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme, kaynak sağlama, malzemeler

Ebru Sönmez Sarı: tasarım, analiz ve yorum, eleştirel inceleme, kaynak sağlama, malzemeler

Sakine Beyoğlu: tasarım, veri toplama ve işleme, kaynak taraması, eleştirel inceleme, kaynak sağlama, malzemeler

Kaynaklar

1. Kalanlar B. A PRISMA-driven systematic review for determination of earthquake and nursing studies. *International Emergency Nursing* 2021;59:101095.
2. Saeed SA, Gargano SP. Natural disasters and mental health. *International Review of Psychiatry* 2022;34(1):16–25.
3. Gao R, et al. Prevalence of mental disorders in the elderly population 5 years after the Lushan earthquake in Ya'an, China. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 2022;57(12):2433–2444.
4. Liao J, et al. Psychological status of nursing survivors in China and its associated factors: 6 years after the 2008 Sichuan earthquake. *Neuropsychiatric Disease and Treatment* 2019;15:2301–2311.
5. Nakajima Ş. Deprem ve sonrası psikolojisi. *Okmeydanı Tıp Dergisi* 2012;28(2):150-155.
6. Yang YN, et al. Chinese nurses' experience in the Wenchuan earthquake relief. *International Nursing Review* 2010; 57(2):217–223.
7. Emadikhalaf M, et al. Effects of rose and lavender scents on nurses' job stress: A randomized controlled trial. *Explore* 2023;19(3):371–375.
8. Cankardaş S, Sofuoğlu Z. Deprem ya da yangın deneyimlemiş kişilerde travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ve belirtilerin yordayıcıları. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2019;30(3):151-156.
9. Zhen Y, et al. Posttraumatic stress disorder of Red Cross nurses in the aftermath of the 2008 Wenchuan China Earthquake. *Archives of Psychiatric Nursing* 2012;26(1):63-70.
10. Li Y, et al. A grounded theory study of 'turning into a strong nurse': Earthquake experiences and perspectives on disaster nursing education. *Nurse Education Today* 2015;35(9):e43–e49.
11. Wenji Z, et al. Chinese nurses' relief experiences following two earthquakes: implications for disaster education and policy development. *Nurse Education in Practice* 2015;15(1):75-81.
12. Tahernejad S, et al. Post-traumatic stress disorder in medical workers involved in earthquake response: A systematic review and meta-analysis. *Heliyon* 2023;9(1):e12794.
13. Cohen S, T. Kamarck T, Mermelstein R. A global measure of perceived stress *Journal of Health and Social Behavior* 1983;(24):385–396.
14. Eskin M, et al. The adaptation of the perceived stress scale into Turkish: a reliability and validity analysis. *Journal of New Symposium* 2013;(51)3:132-140.
15. Diener E, et al. New Well-being Measures: short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research* 2010;(97):143-156.
16. Telef BB. Psikolojik iyi oluşun Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013;28(3):374–384.
17. Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. Using multivariate statistics. 6th ed. Boston (MA): Pearson; 2013.
18. Schober P, Boer C, Schwarte, LA. Correlation coefficients: appropriate use and interpretation. *Anesthesia and Analgesia* 2018;126(5):1763-1768.
19. Kalanlar B, Kubilay G. Afet hemşireliği eğitimi ve afet öncesinde afet hemşiresinin görevleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* 2015;8(2):77-85.
20. Avcı S, et al. Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Afet Konusundaki Bilgi ve Bilinç Düzeyleri. *Afet ve Risk Dergisi* 2022;5(1):94-108.
21. Salbur T, Altınel B. Covid-19 pandemisi sürecinde birinci basamak sağlık çalışanlarının kişilik özellikleri ve stres düzeyleri arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2023;14(2):100-110.
22. Karacaoğlu K, Köktaş G. Psikolojik dayanıklılık ve psikolojik iyi olma ilişkisinde iyimserliğin aracı rolü: Hastane çalışanları üzerine bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi* 2016;3(2):119-127.
23. Orhan S, Gümüş M. Covid-19 pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının bilgi, uygulama ve stres düzeylerinin incelenmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal* 2021;7(2):70-77.

24. Fidan G, Çalışkan D. Covid-19 salgını sürecinde hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: sosyal ağ tabanlı tanımlayıcı bir çalışma. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2022;38(1):21-28.
25. Şanlıtürk D, Ardiç M. Hemşirelerin Algılanan Stres Düzeyleri ile Genel Erteleme Eğilimleri Arasındaki ilişki: Kesitsel Çalışma. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences 2023;15(1):198-208.
26. Hazar K, et al. Deprem Bölgesinde Yaşayan Yetişkin Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri, Algılanan Stres ve Yaşam Kalitelerinin Araştırılması. Mediterranean Journal of Sport Science 2025;8(1):38-49.
27. Ryff CD, Singer BH. Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. Journal of Happiness Studies 2008;9(1):13–39.
28. Keyes CLM, Shmotkin D, Ryff, CD. Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. Journal of Personality and Social Psychology 2002;82(6):1007–1022.
29. Şensoy N, Çolak, PK, Doğan N. Sağlık çalışanlarında psikolojik iyi oluş düzeyi ile sanal ortamda yalnızlık düzeyi arasındaki ilişki. Turkish Journal of Family Practice 2020;24(1):41-50.
30. Kaynak KÖ, Oztuna B. Bir Üniversite Hastanesinde Sözleşmeli Çalışanların Psikolojik İyi Oluş ve İşyerinde Dışlanma Durumları Arasındaki İlişki. Third Sector Social Economic Review. 2020;55 (4):2499-2514.
31. Bumin G, et al. Vardiyalı ve Gündüz Çalışan Sağlık Çalışanlarında Uyku Kalitesi, Reaksiyon Zamanı, Stres ve İyilik Halinin Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2019;6(3):170-176.